

גנזי המלך

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת **ארבע כנפות**

184

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-70,000 עותקים

"ועשית עמדי חסד ואמת אל נא תקברני במצרים"

כיצד להיפטר מגיהנם?

מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

חסד של אמת.
הרי לנו להדיא, דאין לו לאדם ואפילו הגדול שבגדולים כיוסף הצדיק להיות בטוח וסמוך במעשיו ועדיין יש עוד מקום לחשוש שכל מעשיו נובעים ממניעות ואין חסדו אמת, אלא חסד של שקר.

ובאמת שהוא פשוט, שהרי נאמר: **"כי יצר לב האדם רע מנעריו"** (בראשית ח). וכאשר הקב"ה מעיד עליו שהוא: **"רע"** הרי זה: **"רע"** בלא תכלית והיינו: דק מן הדק שאין לנו כלל אפשרות להכיר ולהרגיש

את מציאות הרע והיינו דכתיב: **"כי אתה ירעת לבדה את לבב כל בני האדם"** (מלכים א ח). רק הקב"ה מכיר מציאות לב האדם ואילו אנו מסוגלים לטעות ולחשוב שהכל קדוש וטהור והיינו שמבקשים מהש"ת: **"לעבדו בלבב שלם. למען לא ניגע לריק ולא גלד לבהלה"** (תפילה). שיתכן ולאחר כל העבודות עדין מעשיו נעשים **"לריק ולבהלה"** ורק בעת שעובד **"בלבב שלם"** אזי יש לו תקוה שעבודתו תשא פרי ותהא ראויה בעיני הש"ת.

ונראה בחז"ל: **"והסיר ה' ממה כל חלי"** (דברים ז). **"אמר רב: 'זו עין'. רב לטעמיה, דרב סליק לבי קברי, עבד מאי דעבד (רב לטעמו, שרב הלך לבית הקברות ועשה מה שעשה). אמר: 'תשעין ותשעה בעין רעה ואחר בדרך ארץ' "** (בבא מציעא קז). וברש"י: **"יודע היה לחוש על הקברות**

המשך בעמ' 2 <<<

שעשה השי"ת כדי לפרנס את ישראל **"להחיות לכם לפליטה גדלה"**. הרי לנו שיוסף הצדיק הוא הבעל חסד הגדול!

וא"כ היאך אפשר לחשוד בו שכל מעשיו והנהגתו היו רק חסד של שקר ונעשים רק כדי לקבל שכר?

וביותר יש לראות גודל מדת חסדו של יוסף, לא רק בענין של פרנסת כלל ישראל, אלא עוד בבית האסורים היה כל מציאותו רק בקשת חסד כמו שכתוב: **"ויבא אליהם יוסף בבקר ויבא אתם והגם זעפים: וישאל את סריסי פרעה אשר אתו במשמר בית אדניו לאמר מדוע פניכם רעים היום"**.

חזונו גודל מדת ההטבה שהיתה בו, שבעת שרואה ב' שרים גוים ופניהם זועפים שואלם: **"מדוע זאת?"** והכל כדי להיטיב להם ולמנוע מאתם צער ועגמת נפש. ועל אף כל זאת עדין יתכן שאין זו

וברש"י: **'חסד שעושין עם המתים הוא חסד של אמת שאינו מצפה לתשלום גמול'** וראה עוד במדרש: **'וכי יש חסד של שקר שהוא אמר חסד ואמת? למה כן? משל הדיוט אומר: 'מית בריה דרחמך טעון, מת רחמך פרוק' אמר לו: 'אם תעשה לי חסד לאחר מיתתי, הוא חסד של אמת' "** (בראשית רבה צו ה). והיינו: שכל החסדים שאדם עושה יתכן שאינם של אמת, מפני שמטרת עשייתו היא כדי לקבל גמול ושכר ע"ז ורק החסד שעושים עם המתים יש לקרותם חסד של אמת.

והדברים מתמיהים: היאך חשד יעקב אע"ה את יוסף הצדיק, שכל עשיית החסד על ידו אינו של אמת ולכן הוצרך לבקשה מיוחדת שהפעם יעשה עמו **"חסד ואמת"** וכאילו חשש יעקב שיוסף לא ירצה לעשות עמו חסד, כיון שעם המתים אינו מצפה לקבלת גמול, נמצא שכל חסדי יוסף הצדיק היו רק למען קבלת שכר?! והלא יוסף הצדיק הוא אשר זן ופרנס את כלל ישראל בנאמנות רבה לאין שעור וכדחזונו שבעת שאנו מבקשים תפילה מהקב"ה אודות פרנסה אמרינו: **'פרנסנו כיוסף הצדיק'?**

הרי לנו שזו צורת הפרנסה הטובה ביותר שיכולה להמצא והרי יוסף בעצמו אמר: **"ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אתי הנה כי למחיה שלחני אלקים לפניכם"** (בראשית מה). דהיינו: שהוא השליח

"ועשית עמדי חסד ואמת אל נא תקברני במצרים"

אלו שמעשיהם אינם "לְרִיק" ופירות מעשיו לא נולדו "לְבַהֲלָה".

"יהודה אִתָּה יְרוּדָה אַחִיךָ יָדָךְ בְּעָרְךָ אֵיבִיךָ יִשְׁתַּחֲוֶה לָּךְ בְּנֵי אֵבִיךָ" (מט ח)

בשעה שחלק יעקב אבינו ע"ה לשבטים נחלתם ונתן לכל אחד חלקו מעלתו וזכותו, נתן ליהודה 'מלכות' מסר לו כל סוד המלכות והוא מדת המשפט וזכה בזה יהודה לעולמים, מלכות בית דוד לנצח נצחים. וחיבים לומר שמצא יעקב אבינו ביהודה את כל סוד מדת המשפט והוא הוא בעל המשפט האמיתי אוהב משפט. ואיפה ראה את זה?

"יהודה אִתָּה יְרוּדָה אַחִיךָ" ותרגם אונקלוס: **"יהודה את אודית ולא בהיתתא"** הרי שבהודאה זו שהודה יהודה ואמר: **"צְדָקָה מִמְּנִי"**, בנקודה זו מצא יעקב אע"ה ביהודה שהוא בעל המשפט. הרי לנו מזה שכל ענין ההודאה, מודה על חטאו **"צְדָקָה מִמְּנִי"** נובע מסוד מדת המשפט, שהיא המחייבת להודות ולהצדיק את הדין. ולמדוין אנו מכאן, כי אותו הכח של הודאה, הוא אותו הכח של מצדיק את הדין ואינו קורא תגר. וכשרואים שהודה ואמר **"צְדָקָה מִמְּנִי"** הרי זה סימן שהוא בעל המשפט, אוהב משפט בתכלית ומצדיק עליו את הדין ומכח זה הוא מודה ומחייב את עצמו שהוא האשם.

יוצא מזה למוד גדול לאדם, שיכול בנקל להסיר מעל עצמו את כל הגיהנם ברגע אחד, בהצדיקו עליו את הדין ובהרשיעו את עצמו, שבזה הוא נפטר מכל עונשים חמורים ומרים, שהרי למדנו מדין **'מודה בקנס פטור'** איזה סוד גדול של משפט הוא מרשיע את עצמו, שמטיל מעל עצמו כל העונש ואין לך עצה גדולה לאדם כמו זו להיות מודה ומרשיע את עצמו, שהרי מתפטר בזה מכל הגיהנם כרגע.

מזה נבין איזה ענין גדול הוא סוד של למוד המוסר ואינו 'חפירת זהב' היא להאדם. הרי יסוד המוסר הוא להיות מרשיע את עצמו וא"כ איזה אושר גדול הוא לאדם, שקובע את עצמו בזמן קבוע לדון את עצמו לעשות דין בעצמו, מרשיע את עצמו ואומר צדוק הדין, היש ערך לענין זה? הרי כמה מיני גיהנם הוא מדחה מעל עצמו בזה וכי יש לך עוד אושר גדול מזה בעולם! (דעת חכמה ומוסר ח"ב מא לד) ■

עי"ז לגביר?"! הלא פשוט, שאי ידיעת האמת לא משנה את האמת. וכי משום שלא נדע שיתכן ויהיה אדם גדול כיוסף הצדיק ומ"מ דרושה עבודה מיוחדת שיהיה מעשיו חסד של אמת, האם עי"ז יהיה מעשיו חסד של אמת?! וכן בשאר הענינים.

ולדוגמא נעיין ונראה היאך למדונו חז"ל מהות ענין השוחד: **"כִּי הַשְּׂחָד יַעֲוֶר עֵינֵי הַכְּמִיִּם"** (דברים טז). ולשון **"שחד" פירושו: חד!** שבעת שיש לאדם נגיעה מתבטלים כל הכונות והמטרות האחרות וכל מעשיו מודרכים רק ע"י הנגיעה. ואל נחשוב שדוקא נגיעה גדולה נקראת נגיעה, ראה בגמרא, שאף דבר קל הופך את האדם לנוגע, כאחד שהוריד נוצה מעל כתפו של הדיין, **"א"ל: "פסילנא לך לדינא"** (כתובות קה:).

הגרי"ז זצ"ל היה אומר: **"שכל אדם הוא דיין על עצמו לשפוט ולדון כל מעשיו"**. והנה האדם כולו מלא שוחד, שהשוחד הגדול ביותר הם רצונותיו של האדם, שאינו רוצה לטרוח ולעמול נגד רצונו. וא"כ היאך יוכל לשפוט ולדון את מעשיו מהיכן נובעים, אם מכח הטוב, או מכח הרע? ומעתה, באין דין ואין דיין, הרי פשוט שיתכן שכל מעשיו יהיו **"לְרִיק וְלַבְהֲלָה"**, שמכיון שאינו שופט נכוחה את מעשיו, אינו יודע מטרותם וסיבת עשייתם.

ראו כמה רחוקים אנו מהבנת יסודות התורה, שאנו סבורים, שכל מעשיו ראויים וכשרים וכולם מודרכים ע"י יראת שמים ואיננו מבינים שמלאים אנו נגיעות. והן המדות כולן ורק הן המנחות אותנו בכל פעולותינו ולכל זה ניתן לנו למוד המוסר ללמדנו מהי האמת והיאך לברוח מן השקר.

ובדרך זה יש לבאר דברי המדרש, בשעה ששלח יוסף לבקש מיעקב אבינו שירד מצרימה, חשש יעקב ואמר: **'מה אבא היה להוט אחר גרונו, אף אני להוט אחר גרוני'** (בר"ר צד ה). יעקב חשד בעצמו שמה הסבה לירידתו למצרים היא מחמת תאות העוה"ז שנמצא בו, שאף הגדול שבגדולים אסור לו להיות בטוח בעצמו, אלא עליו תמיד לעשות בדיקות על בדיקות ולחשוש שמה כח החומר והרע שנמצא בו נתן מקום לנגיעה לפעול את פעולתה ורק ע"י עבודה מתמדת בבקוש ומשמוש במעשיו, יזכה להיות

ולהבין על כל קבר וקבר באיזו מיתה מת, אם מת בזמנו, אם בעין רעה'. חזו"ן, כמה רבים המה בעלי עין רעה ורובא ככולא מתים מחמת עין רעה.

ומעתה פשוט כמה קשה להיות מבעלי חסד של אמת, שכיון שמונח בטבע האדם עין רעה, נמצא שכל פעולותיו ומעשיו מודרכים על ידי העין רעה ואינו חפץ כלל בטובת חברו, לכן כמעט לא יתכן פעולת חסד אמיתית ועל כרחו דכל חסדיו נעשים רק למען טובת עצמו שמצפה לתשלום גמול ואין זה חסד של אמת. ולכן הוצרך יעקב לבקשה מיוחדת מיוסף: **"ועשית עמדי חסד ואמת"**.

"טוב עין הוא יבךך" (משלי כב) זה משה רע"ה (מ"ר כא טז). מבואר: שרק משרע"ה זכה להיות נכלל בקרב טובי עין ואילו שאר בני אדם מעשיהם נובעים מעין רעה.

ומעתה עלינו לבדוק בכל מעשינו האם נובעים מכח הטוב, או מכח החומר, כי זאת עלינו לדעת, שיש באדם כח החומר ואור הנפש והשכל, צריך לכוף את כח החומר ואין זה מן הדברים הקלים כי מטבע ברייתו ספוג ברע וכל שנות חייו הראשונות מתפתח בנין הרע ללא כל מפריע וכל זה חייב להתכופף כנגד אור הנפש ובודאי שעבודה קשה מוטלת עלינו. וממילא פשוט, שבשעה שמתעוררת בקרב האדם מחשבה קטנה, או הרהור של נגיעה, הרי ודאי שכח הרע פועל פעולתו ומעשיו מונחים על ידי כח הרע.

יודעים אנו שלמוד המוסר ושמיעת דברי מוסר וחכמה קשים המה מאד ורבים נמנעים מלמוד המוסר והסבה לכך, כי בטבע בריאתו חושב כל אחד שמעשיו נכונים והגונים ואין בהם כל חסרון ופגם ואילו למוד המוסר מראה לנו פנים חדשות שאין הדברים כן וכל מעשינו ופעולותינו טעונים בדיקה ובחינה ולכן מונעים עצמנו מלמוד המוסר וסבורים אנו שע"י זה יוצדקו מעשינו. ונראה לי לדמות זאת לאדם החושש מרעמים וברקים ומרוב חששו טומן ראשו תחת השמיכה. הנעלה על דעתנו שאי ראיית הברק תמנע מאתו את הסכנה!?

כן אף בזה, אי למוד המוסר לא ישנה את האמת בדבר מצבו הנכון של האדם. וכן היה הסבא מקלם ז"ל אומר: **"וכי העני שידמה בנפשו כי עשיר הוא, יעשה**

עלי הגיון

”זבולן לחוף ימים ישפן”

לא זבולון הוא שמחזיק את יששכר, אלא יששכר את זבולון

כתוב על קלף ומאז, כבר בידם. בראות אשתו של האברך עד כמה משתוקקים בני אותה עיירה שינהיג אותם רוחנית, אמרה שהפעם היא אינה מוותרת ובאה אל אביה להשפיע עליו שיסכים. האבא ניסה להתנגד, שוב הציע סכום נוסף, אבל הבת השיבה לו שזו ההזדמנות שהשתחרר מהתמיכה שלו בהם ולעמוד על רגלים עצמאיות. האב השיב לה כי אינו יודע מי מחזיק את מי, הוא אותם, או בעלה האברך החשוב אותו ובלבד כבר ויתר.

אחרי כמה שבועות של הכנות, נפרדו האברך ואשתו מהאב ומן העיירה, העמיסו את חפציהם על עגלה והחלו עושים דרכם לעיר שבה מונה האברך לרב. לא הספיקו לעשות כברת דרך גדולה ופרש בהול השיג אותם ובפיו בשורה מרה וקשה: ”אבי האשה שבק חיים והשיב נשמתו לבוראו”. רק אז הבינו מה התכון האב כשאמר: ”איני יודע מי מחזיק את מי”. לא זבולון מחזיק את יששכר, אלא יששכר את זבולון. ■

אצלו מעיירות אחרות וסרב להם משום שחותנו בקש שלא יעזוב אותו, התחכמו הם ובאו אליו כשכתב רבנות מפואר,

זבולון היה עוסק במסחר וממציא מזון לשבט יששכר שהיו עוסקים בתורה.

מסופר על בני כפר אחד שבאו אל רבי יצחק אלחנן מקובנא ובקשו ממנו שימליץ להם על מועמד מתאים שהם יוכלו לבחור בו לרב. שלח אותם רבי יצחק אלחנן אל אברך מסוים. כאשר באה אליו המשלחת והציעה לו את המשרה, אמר להם שמצדו הוא מוכן, אבל הוא מוצא לעצמו חובה לשאול את רשות חותנו שעל שלחנו הוא סמוך. כשהעלה את הענין לפני החותן אמר לו הלה: ”בשביל מה אתה צריך את זה?” האם חסר לך כסף? ומיד הוסיף לו סכום נוסף על זה שהוא מקבל ממנו כל חדש ובלבד שלא יעזוב אותו.

לאחר שנה שוב התייצבה בפני רבי יצחק אלחנן משלחת, הפעם מעיירה אחרת ובקשה ממנו המלצה על מישהו שיתאים להיות להם לרב. הפעם היה מדובר במשלחת מכובדת יותר ושוב הפנה אותם רבי יצחק אלחנן אל אותו אברך. בשמעם כי כבר היו

רמז

”וַיִּתְחַזַּק” חזק ונתחזק

אנו מתחזקים בתורה כפי שיעקב התחזק מיוסף

התחזקות זו כדי להתחזק בתורה. 'חזק חזק ונתחזק'.

הסברים רבים ומגוונים נתנו להכרזה זו הבאה בסיומו של הספר.

ה'אבודרהם' אומר: כי מקורו ביהושע. כשהיה ספר התורה בחיקו של יהושע והוא סיים אותו אמר לו הקב"ה: "חזק וְאֶמְצָ" (דברים לא). מכאן למסיים כל ספר וספר שאומרים לו "חזק" ובלבד שיהיה תופש את התורה בידיו, אחרת לא שייך שאחזיתו תחזק.

בעל ה'אורחות חיים' אומר: כי המנהג להכריז 'חזק חזק ונתחזק' הוא בדומה ל'הדרן עלך' 'חזק וברוך' או 'יישר כחך' שמשמעותו חזק ידי הגומר מצוות לקיים מצוות נוספות. ■

'כל המבקר חולה, נוטל אחד משישים בצעריו'. יוסף נטל אחד משישים ממחלת אביו שנתמעטה לכדי חמישים ותשע חלקים בלבד, ממה שהיתה ומשום כך "וַיִּתְחַזַּק יִשְׂרָאֵל". ומהיכן יודעים זאת? משום שנאמר: "וַיֵּשֶׁב עַל הַמָּטָה". לפני כן נאמר: "הִנֵּה אָבִיךָ חָלָה" שמחלת אביו עלתה למנין "הִנֵּה" שהוא - שישים. אבל עתה הוא פחת ל"מָטָה" שהיא בגימטריא - חמישים ותשע. מכאן שהוקל עליו חלק אחד מחוליו והוא התחזק.

אותו דבר קיים גם בסיום למוד אחת מחמשת חומשי התורה. התורה מתשת כוחו של אדם. כשאנחנו מסיימים את הלמוד באחד מהספרים, אנו כביכול מתחזקים. ולכן באה הקריאה לנצל

בקריאת התורה של השבת הקרובה, פרשת 'ויחי' נקרא פעמים את הפועל 'חזק' - פעם בפרשה עצמה בפסוק: "וַיִּתְחַזַּק יִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב עַל הַמָּטָה". ופעם עם סיום הפרשה החותמת את ספר 'בראשית', אז יכריזו השומעים ואחריהם בעל הקורא 'חזק חזק ונתחזק'. הראשון רומז על התחזקותו של יעקב בשעה שיוסף מבקר אצלו המצביעה על הקשר הנפשי והרגשי המיוחד שהיה בין האב לבן. השני נועד גם הוא להעמיק את הקשר הרגשי בין ישראל לבין התורה.

על התחזקותו של יעקב כשבא אליו יוסף אומר הגאון מוילנא: כי מכאן רמז למה שנאמר במסכת 'נדרים' (לט): כי

פרשת 'ויחי'

"אפרים ומנשה פראובן ושמעון יהיו לי"

"אפרים ומנשה" עולה בגימטריא למנין: "פראובן ושמעון"

פנינים לפרשה

"ניחי יעקב בארץ מצרים" (מז כח)

בב"ר (צו א) נאמר: 'למה פרשה זו שתומה מכל הפרשיות של תורה? אלא, כיון שנפטר אבינו יעקב התחיל שעבוד מצרים על ישראל. דבר אחר: למה היא שתומה? מפני שבקש יעקב אבינו לגלות את הקץ ונסתם ממנו.'

ומביא בזה רבינו בחיי: 'וכן אמרו באגדה; ראה יעקב אבינו שהיו כל אותיות בשמות י"ב שבטים בניו חוץ מאות ח' וט' אמר יעקב כיון שאין בהם חטא ראויין הם לגלות להם את הקץ, כיון שראה שאין בהם קו"ף וצד"י אמר אינם ראויים לגלות להם את הקץ לכך סתם ולא גלה'. (ועיין בבעה"ט להלן מט א על הפסוק: "ויקרא יעקב אל בניו").

ה'אור החיים' ביאר בארוכה: מתי נקרא יעקב בשם "ישךאל" ומתי בשם "יעקב". וכתב בתוך דבריו בזה הלשון: 'ובזה תלך לבטח להשכיל טעם, בכל מקום אשר בשם "יעקב" יתכנה, הוא לסבה אשר יארע שום דבר מבחינת העצב והיגון'. והביא שם בארוכה הוכחות לכל זה ע"ש.

"אפרים ומנשה פראובן ושמעון יהיו לי" (מח ה)

כתב רבינו אפרים ז"ל: "אפרים ומנשה" עולה בגימטריא למנין: "פראובן ושמעון". ואם תאמר, למה לא נתן גם לשאר בניו, בניים לשבטים? לכך אמר לו מיד: "ואני פבאי מפדן" שאז נגלה אלי הקב"ה ואמר לי פרה ורבה ובישרני על לידת אפרים ומנשה והייתי סבור שמרחל הם נולדים וכיון ש"מתה עלי רחל", מיד היה עלי להבין שממך הם. וקראת שמם "אפרים" מלשון - פרה ו"מנשה" מלשון - רבה וכמו שנאמר בדברי הימים (א כג יז) אצל זרעו של מנשה: "ובני רחביה רבו למעלה" וסופי

תיבות מקרא זה הוא שם הוי"ה.

"וירא ישךאל את בני יוסף ויאמר מי אלה: ויאמר יוסף אל אביו בני הם" (מח ח)

וצריך להתבונן: וכי לא ידע יעקב שבניו של יוסף הם?

והנה ברש"י הביא לבאר: 'בקש לברכם ונסתלקה שכינה ממנו, לפי שעתיד ירבעם ואחאב לצאת מאפרים ויהוא ובניו ממנשה' ואמר יעקב ליוסף, מהיכן יצאו אלה? שאינן ראויין לברכה! ויש לתמוה: אם כן שזו היא פשר שאלתו של יעקב אבינו, מה ענה לו יוסף בזה שאמר לו: "בני הם"?

וביאר בזה רבנו הגר"ז סולובייציק זצ"ל: שנראה שיעקב חשש שיוסף לא גייר את אסנת אשתו ואם כן הרי היא גויה וולדה כמותה ואף קודם מתן תורה שייך דין זה, כמו שנאמר לגבי אברהם (ביבמות ק). עיי"ש. וכלפי זה ענה לו יוסף: "בני הם" והביא רש"י: ש'הראה לאביו שטר אירוסיין ושטר כתובה' והיינו: שהוכיח לו בזה שגיירה והכניסה תחת שם ישראל, שהרי לבן נח יש רק דין בעולת בעל ואין

להם דין קדושין וכתובה וכיון שגיירה הרי הם בניו כשרים וישראלים הם. ומן הענין לציין מה שכתב רבינו אפרים ז"ל: שתיבות הפסוק "נתן לי אלקים בזה" עולה במנין גימטריא 'ברדין חופה וקדושין'.

"ויברך את יוסף" (מח טו)

כתב ה'אור החיים' להעיר: על כך שבפסוק לא מוזכר באיזה ברכה ברכו. ובאר הדבר על פי מאמר חז"ל שאמרו: שמפתח הברכות היה בידו של אברהם ומסרו ליצחק ויצחק מסרו ליעקב ויעקב מסרו ליוסף וזה הכונה "ויברך את יוסף", כלומר: שמסר בידו את המפתח של ברכות.

"וידגו לרב בקרב הארץ" (מח טז)

מובא בשם הגר"א בספר 'קול אליהו' שהקשה: מדוע במנויי הפקודים כאשר נפקדו במדבר וכן כאשר נפקדו בערבות מואב, לא מצינו שבני יוסף היו יותר

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

משאר השבטים?

ומבאר: שהרי כתוב בלשון הברכה "וידגו לרב בקרב הארץ", לכך הברכה היתה רק משעה שיכנסו לא"י. וזה שכתוב ביהושע (יז יד): "וידברו בני יוסף את יהושע לאמר מדוע נתתה לי נחלה גורל אחד וחבל אחד ואני עם רב עד אשר עד פה ברכני ה'". ולכן השיבם יהושע: "אם עם רב אתה עלה לך היערה" וע"ז אמרו חז"ל במסכת ב"ב (ק"ח): משום טפלא או משום עין הרע, כי בזמן לא כביר נתרבה עד כי חדל לספור.

"ויברכם ביום ההוא לאמור" (מח כ)

כתב בעל הטורים: "לאמור" מלא. שבששה מקומות הקדים אפרים למנשה. אי נמי כנגד ששה צדיקים שופטים שיעמדו ממנו. ועל כן "אם משול תמשל בנו" (לז ח) מלא וי"ו. אבל "המלך תמלך עלינו" (שם) חסר וי"ו שכל המלכים שעמדו ממנו היו רשעים. (ועיין בספר 'נפלאות מתורת ה' פרק מא שהאריך בזה).

"יהודה אתה ידוה אחיד" (מט ח)

כתב רבינו בחיי: 'ואם תסתכל בפרשה זו בברכת יהודה תמצא שם כל אותיות התורה רשומות חוץ מאות זי"ן. והטעם: לפי שמלכות ישראל הבא מיהודה אין עיקר נצחונן בכלי זיין כשאר האומות, כי החרב ירושה לעשיו, אבל מלכות ישראל לא בחרבם ירשו ארץ ואינה נוהגת מנהג הטבע ובכח הדי, רק לפי הזכות והעונש בכח העליון יתברך. ומזה תמצא בשמו של יהודה שהמלכות ממנו השם המיוחד שלם, כי כשישראל עושים רצונו של מקום ישראל עושה חיל ומלכותם מתגברת ומצלחת והשם המיוחד עמהם אין להם צורך לכלי זיין ולכך נחסרה אות זי"ן מברכת יהודה.

כתב רבנו אפרים: אותיות "יהודה" במלואם, כלומר: יו"ד ה"י ו"ו דל"ת ה"י עולים בגימטריא - מלכות, כי יהודה זכה למלכות. ודוד נהיה מלך בזמן שהיה בן יהודה שנים כלומר: בן שלשים שנה וכן מה שיהודה בגימטריא שלשים כמו ששנינו במסכת אבות (ו ו): "שהמלכות נקנית בשלשים מעלות". הפסוק שנאמר בתורה אצל המלך (דברים יז): "לבלתי רום לבבו מאחיו... הוא וקניו בקרב ישראל..". מתחיל באות ל' ומסיים

באות ל' ג"כ לרמוז כי 'המלכות נקנית בשלשים מעלות'.

"יששכר חמר גרם רבץ בין המשפתיים" (מט יד)

אמרו חז"ל (ע"ז ה:): 'לעולם ישים אדם עצמו על דברי תורה פשור לעול ונחמור למשאו'.

וביאר בזה ה'חפץ חיים': כי כח השור מיועד לחרוש את האדמה כדי שתוכל אח"כ להוציא פריה וככתוב: "ורב תבואות בכח שור" (משלי יד). ואילו החמור דרכו לשאת עליו את התבואה אחר שהוציאנה כבר מן האדמה.

וכן הוא גם דרכה של תלמוד התורה, קודם צריך להיות מן העמלים להבין את דברי התורה ואח"כ צריך להעמיס את הדברים על לבו לבל יסורו ממנו כל ימי חייו. היינו: לחזור עליהם פעמים הרבה כדי שלא ישתכחו ממנו ובה נשתבח שבט יששכר, שהיו "יודעי בינה לעתים" (דברי הימים א יב). כלומר: שמתחילה יגעו בלמוד התורה להבין הדבר על בוריו ואח"כ העמיסו עליהם ונשאו עליהם עול התורה וכמו שפירש"י: "ניט שקמו לסבל" (בראשית מט) - 'עול תורה'.

"פל אלה שבטי ישראל שנים עשר" (מט כח)

כתב רבינו אפרים ז"ל: 'נ' אותיות בשמות השבטים, כנגד נ' ימים שבין פסח לעצרת שבו ניתנה התורה. ועל כן נאמר נ' פעמים תורה בחומש וכו'.

"שבטי ישראל שנים עשר" - כנגד י"ב שעות ביום וי"ב שעות בלילה, י"ב חדשים, י"ב מזלות, י"ב שבחות לתורה במזמור בתהילים (פרק יט): א. "תמימה" ב. "משויבת נפש" ג. "נאמנה" ד. "מחפזת פתי" ה. "ישרים" ו. "משמחי לב" ז. "ברה" ח. "מאירת עינים" ט. "טהורה" י. "עומדת לעד" יא. "אמת" יב. "צדקו יחדו".

כשתאסוף את האות הראשונה של התיבות שלאחר שמות כל השבטים ('ראובן בכרי', 'שמעון ולוי אחים', 'יהודה אתה', 'זבולן לחוף', 'יששכר חמר', 'דן ידין', 'גד גדוד', 'מאשר שמנה', 'נפתלי אילה', 'יוסף בן', 'בנימין זאב'). עולה יחד למנין - שס"ה שזהו מנין הימים בשנת החמה. וכשתאסוף את האות האחרונה שבסוף

ברכות כל השבטים ("יצועי עלה", "בישראל", "מחלב", "צידן", "עבד", "ה", "עקב", "מלך", "שפר", "אחיו", "שלל"). יעלה לך למנין - שנ"ד שזהו מנין הימים בשנת הלבנה.

וכן משה בברכתו לעם ישראל בירכס בשמש ובירח, כמו שנאמר (דברים לג יד): "ומגד תבואת שמש ומגד גרש ירחים" להודיעך שתולדות השמים והארץ אינם עומדים אלא בזכות אלה שבטי ישראל.

"ויעל יוסף... וכל זקני ארץ מצרים" (נז)

כתב ה'בעל הטורים': "וכל זקני" - ג' במסורת. "וכל זקני ארץ מצרים". ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם" (שמות יח יב).

"וכל זקני העיר ההוא" (דברים כא ג) לגבי עגלה ערופה. וזהו שדרשו (סוטה מה:): "לא שפכה" (דברים כא) שלא פטרנוהו בלי מזון, דהיינו: "וכל זקני ישראל לאכל לחם". ולא פטרנוהו בלא לוויה, דהיינו: "וכל זקני ארץ מצרים", שליוו לארוננו של יעקב.

"ויעל יוסף לקבור את אביו" (נז)

כתב רבינו בחיי: 'מצינו ט' כחות שעלו עמו לקברו. א. 'ויעל יוסף לקבור את אביו'. ב. 'ויעלו אתו כל עבדי פרעה' - אלו השרים. ג. 'זקני ביתו'. ד. 'וכל זקני ארץ מצרים'. ה. 'וכל בית יוסף' - אשתו ושפחותיו ובניו ועבדיו. ו. 'ואחיו' - אחי יוסף כלן. ז. 'ובית אביו' - הגדולים זולתי הטהף. ח. 'ויעל עמו גם רכב'. ט. 'גם פרישים'.

ולקמן שם בפסוק נאמר: "ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד" (שם י). 'ט' מינין של מספד הם: מספד, נהי, צעקה, הילל, נידה, מרוח, קינים, הגה, והי. מספד שנאמר (מלכים א יג): "ויספדו עליו הוי אחי". נהי שנאמר (ירמיה ט): "קול נהי נשמע מציון". צעקה והילל שנאמר (יחזקאל כא): "צעק והילל בן אדם". נידה שנאמר (ירמיה מח): "נדו לו כל סביביו". מרוח שנאמר (ירמיה ט): "כי כה אמר ה' אל תבוא בית מרוח". קינים והגה והי, שנאמר (יחזקאל ב): "וכתוב אליה קנים והגה נהי". וכשהזכיר כאן "מספד גדול וכבד מאד" יכול כל ט' מינים של הספד הללו. ולמדך הכתוב ט' כחות שעלו עם יוסף, הספידו עליו ט' מיני הספד. ■

מה בין 'שמור' ל'נעבד'?

מערכת 'חברותא'
מיוחד ל'גנזי המלך'

שאלה: האם יש הבדל בין איסור 'שמור' בשביעית לבין איסור 'נעבד' בשביעית?

תשובה: התוספות ב'מנחות' (פד.) הקשו: איך היו שומרים ספיחי שביעית לצורך העומר, הא, 'שמור' אסור באכילה ודבר האסור לאכילה פסול לקרבן?

(מן השמור אין אתה בוצר, אבל אתה בוצר מן המופקר). כתב הראב"ד: שאין זה המקור לאסור 'שמור' באכילה, שהרי כבר ילפינן לה מ'**וְהִיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לְכֶם לְאֹכְלָהּ**'.

אלא כך הוא ביאור דברי התורת כהנים: הרי קיימא לן שרק 'מן השמור אין אתה בוצר' לאכילה וילפינן לה מקרא ד'**לְכֶם**' אך '**אתה בוצר מן המופקר**'. ועל זה בא הכתוב: דלא תבצור כדרך הבוצרים. כלומר: שהדין לעשות שינוי בשעת ה'בצירה' הוא במופקר, אך ב'**שמור**', בלאו הכי אסור באכילה.

ולדעת רבינו תם הסובר: ש'**שמור**' אסור באכילה, צריך לומר: שבית שמאי ובית הלל פליגי רק ב'**נעבד**', אך ב'**שמור**' לכולי עלמא אסור.

אך לדעת רש"י והרמב"ן והרמב"ם הסוברים: ש'**שמור**' מותר באכילה, צריך לומר: דבית הלל פליגי אף ב'**שמור**' וקיימא לן כבית הלל.

(וראה 'דרך אמונה' ד א) שדייק מדברי הרמב"ם, דהא דאיתא

בתורת כהנים '**מכאן אמרו**' וכו' קאי על בית הלל, דדרשו '**לְכֶם לְאֹכְלָהּ**' אפילו '**נעבד**' ואין זה שייך לדרשא דרישא, דאתא לאפוקי '**שמור**'.
הקשה ה'חזון איש' (יז ג): שמלשון הגמרא במסכת 'מועד קטן' משמע לכאורה, ש'בצירה' ו'קצירה' אסורים משום עבודת קרקע וזה שלא ככל הראשונים הנ"ל?

ומאידך הקשה ה'חזון איש': שלגבי מלאכת שבת, ה'קוצר' חייב משום שצריך את הפרי ולא מצינו שה'קוצר' חייב משום עבודת קרקע. ואם כן, איך יתכן לומר שבשביעית השיבי עבודת קרקע?

ותירץ שכונת הגמרא במסכת 'מועד קטן' היא לומר: שכאשר קוצרים כדרך הקוצרים (להרמב"ם) או שקוצרים מן המשומר (לרש"י), הרי העבירה היא במעשה הקצירה באופן הזה והיא הגדרה מיוחדת לאיסור שאסרה התורה בשביעית ואין היא מוגדרת לא כעבודת קרקע ולא כמלאכת קצירה כשלעצמה. ■

ב'מנחות' ובין לפי התוספות ב'בבא מציעא', מבואר: שהבינו את הפסוק כפשוטו, שהתורה באה לאסור מעשה 'קצירה', כיון שזה נחשב למלאכה האסורה בשביעית.

אלא, שלפי התוספות ב'מנחות': במופקר אסור דוקא בלא שינוי וב'**שמור**' אסור בכל אופן. ולפי התוספות ב'בבא מציעא': במופקר אסור בכל אופן וב'**שמור**' אסור אפילו באכילה.

(וכן מבואר מהמשך דברי התוספות ב'מנחות', שהקשו: איך מותר לקצור לצורך העומר? ומבואר בדבריהם:

ותירצו בתירוץ הראשון: דמדאורייתא רק מלאכת 'בצירה' כדרך הבוצרים אסורה בשביעית, אבל אין הוא כולל איסור אכילה, שהפסוק ב'תורת כהנים', רק ב'בצירה' מדבר ולא באכילה. ובפ"ק ד'מועד קטן' נמי אמרינן, שכיון שאיסור אכילה מן ה'**שמור**' בשביעית הוא רק מדרבנן, אינו פסול למצות העומר.

אמנם התוספות ב'בבא מציעא' (נח.) כתבו: **וכי תימא, דאינו אסור כי אם לבצור, אבל אם עבר**

ובצר שרי לאכול, הא אפילו מן ההפקר אסור לבצור, דבצירה, תולדה דקצירה, כדאמרינן בריש 'מועד קטן'.

כלומר: דב'תורת כהנים' (א ג) שנינו: '**מן השמור אין אתה בוצר, אבל אתה בוצר מן המופקר**'. ואם מדובר באיסור 'קצירה', הרי אף מן המופקר אסור לקצור כדרך הקוצרים.

ומבואר מדבריהם: ששני הדינים שנאמרו בפסוק הם: א. איסור אכילה לפירות שנשמרו. ב. איסור קצירה כדרך הקוצרים אפילו בפרי מופקר, כי עצם הקצירה היא מלאכה האסורה בשביעית.

ובדעת התוספות ב'מנחות' כתב ה'צאן קדשים' שם: שבמופקר, איסור 'קצירה' הוא דוקא בלא שינוי ואם קצר על ידי שינוי מותר. ואילו ב'**שמור**' אסרה תורה 'קצירה' אף על ידי שינוי. ורבנן הוסיפו לאסור '**שמור**' אפילו באכילה. וראה ב'חזון איש' (י ו) שהסיב כונתם לדרך אחרת.

ועל כל פנים, בין לפי התוספות

שאיסור 'קצירה' בשביעית הוא איסור בפני עצמו).

דעת הראב"ד בפירושו ל'תורת כהנים' ב'תורת כהנים' להלן (שם ה) על הפסוק: '**וְהִיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לְכֶם לְאֹכְלָהּ**' דרשינן: '**לְכֶם**' - מן השבות בארץ אתה אוכל ואין אתה אוכל מן השמור. מכאן אמרו, שדה שנשייבה, (שנעבדה) בית שמאי אומרים: 'אין אוכלים פירותיה בשביעית' ובית הלל אומרים: 'אוכלים וכו' ', רבי יהודה אומר: 'חלוף הדברים', זה מקולי בית שמאי וחומרי בית הלל'. והנה בית שמאי ובית הלל פליגי ב'**נעבד**', האם הפירות אסורים באכילה.

וכתב הראב"ד בפירושו שם: דבית שמאי ובית הלל נחלקו אם יש לדמות '**נעבד**' ל'**שמור**', האם כשם ש'**שמור**' אסור באכילה כך '**נעבד**' אסור באכילה, או שאין לדמות אותם זה לזה. אך '**שמור**' - לכולי עלמא אסור באכילה.

ולגבי הדרשא ב'תורת כהנים' לעיל

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

חוויה שלא תשכח!!!

בר מצוה בכותל ^{בס"ד}
 אנו מארגלים אתם לזוגלים
 תפילה הגיגית עם הזמר משה גיאת בכותל ✓ סיור באתרי קודש בירושלים
 ארוחת צהרים הגיגית ביד המלך ✓ צילום וידאו ותמונות

לפרטים והזמנות: 050-5367452 / 02-6288388
 צפו באתר: WWW.BAR-MITZVAH.ORG

רחוב האדמו"ר
 מקוצק 41
 בני ברק

להדר בקודש

למבירה ספרי תורה מהודרים
 שנכתבו ע"י סופרים מומחים, יראי שמים בכתב ספרדי, בית יוסף והאר"י
 כמו כן ניתן להשיג אצלנו תפילין מהודרים

לפרטים והזמנות נא לפנות לשי
052-80-777-22

יעמדו על הברכה

מארוק בן אליהו יצליח לעלות ארצה ושבניו ילמדו במסורת התורה	שמשון בן אלישבע ברכה והצלחה לכל משפחתו	אלאונורה בת ארה תזכה לרפואה שלמה
משה בן נורה יזכה לחזור בתשובה שלמה	אליהו בן ג'וליה שבניו ובנותיו יהיו צדיקים ויראי שמים	אלברטו בן אלאונורה יזכה לתורה ולמעשים טובים
שמעון בן סילוואנה לזיווג הגון	באקי בת ג'וליה רפואה שלמה בכל אבריה וגידיה	מסימיליאנו משה בן אנריקה יזכה לחזור בתשובה שלמה
אנג'לו בן שושנה יצליח לעלות ארצה עם משפחתו	אנג'לו מרדכי בן לינה יזכה להרבק לתורה ולמצוות	סטפאנו בן פראנקה יזכה לעלות במעלות התורה ויראת שמים
חנה רבורה בת מאשה רפואה שלמה מהמחלה ומהר כאונות		

דרושים

לחברה גדולה ומשגשגת אנשי קשר ורכבים
 • מהונן תפקידים
 מתאים למורים, מנהלי בית ספר
 בעלי מקצועות חופשיים ועקריות בית פעילות
 מחלקה מיוחדת לראשי כולל ואברכים אפשרות גם מהבית

רווחים גבוהים ביותר למתאימים

אפריטיב: 050-8741575

ישמח משה ^{בס"ד}

נפשים במלון שלום פלאזה - סבריה

1 שבת תורנית פרשת "ויח"
 מיום שישי עד מוצ"ש יב' - יג' בסכת
 (21-22/12/07 למנינם)

2 שבת תורנית פרשת "יתרו"
 מיום שישי עד מוצ"ש יח' - יט' בשבט
 (25-26/1/08 למנינם)

עם הרבנים:
 הרב שמשון כהן שליט"א
 הרב אורי יצחק שליט"א

הכנס את הברכה לביתך
 חוג בית בביתך עם מיטב הרבנים במשאים המרתקים ביותר
 הרב מרדכי איפרגן שליט"א • האחות כהן בהפרשת חלה
 הרב אורי יצחק שליט"א

לפרטים: טל רב קווי 03-6783030

אשת חיל
 הנך מוזמנת לארבעה ימי חופש יחודיים
 באוירה רגועה ברמת אירוח גבוהה
 ברוח יהודית אמיתית

בהשתתפות מיטב המרצים:
 * הרב מיכאל לסרי שליט"א
 * הרבנית אביבה ויסמן תחי'
 * הופעה יחודית של הזמרת **אצורה לוי**

ארוחות מעולות, השגחה צמודה, שמיטה לחומר אג
 שתייה חמה ועוגות 24 שעות ביממה
 רחצה יומית בים המלח, במעיינות גופרית וספא
 ערבי הווי שירה ושמחה אמיתית
 תוכניות עשירות ומגוונות
 ברכה מחוממת, סאונה וחדרי כושר

הנופש יערך במלון "יפה נוף" ערד
 מיום ראשון ו' בשבט 13/01/08
 עד יום רביעי ט' בשבט 16/01/08

ובהשתתפות הרבנית לסרי
 מס' מקומות מוגבל
 הרשמה מראש חובה!
 פרטים והרשמה - **משרדי "ערכים"**

מרכז - 03-5793035 - רותי 050-4119222
ירושלים - 02-5000220 - יפה 050-4119082

טעמן מביאה לכם מכל העולם...

נשנוש

מתיקות

מסיבה

טעמן מביאה לכם, מכל העולם, מגוון ענק של מוצרים כדי שאתם תהנו מהאיכות, תתפנקו מהטעם ותרגישו מצוין.

רעננות

חגיגה

✓ כשרות ✓ איכות ✓ מגוון ✓ חדשנות ✓ טעם ✓ ייחודיות

